

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Controversia II. De existentia & possibilitate entis.

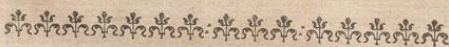
[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

vero vno Aristotelis testimonio, quidquid ex illo adduci possunt contra nostram sententiam infringo; ipse enim Philosophus lib. 7. Metaph. c. 4. postquam dixerat ens esse analogum substantiæ, & accidenti, non æquiuocum, neque vnum seu vniuocum quemadmodum medicinale subdit: *sed hæc quidem quomodoque dicere quis velit nihil refert, si ergo nihil refert quemcumque in his dicere quæ velit, volo Aristotelis pace, dicere ens esse vniuocum propter rationes supra datas.*

4 Tertia obiectio desumitur ex autoritate D. Thomæ multis in locis, quæ non breuiter possunt referri quibus respondeo, Angelicum Doctorem intelligendum esse de ente, non in tota latitudine abstracto à substantiâ, & accidenti, sed de ente per se, quo sensu sumitur nomen *ens* apud Græcos, nam verbum *εἶναι*, quod respondet nostro substantiuo *sum, es, fui*: non significat esse vtrumque, sed esse per se. Quod si hæc explicatio non placuerit, Damascenum accipe, quem des pro Doctore Angelico, sic ille in Elementatio cap. 8. substantiâ, quæ continet supersubstantialiter increatam Deitatem, cognoscibiliter autem, & continuè omnem creaturam generalissimum genus est: En Damascenus rationem communem, & genericam aperte tribuit Deo, & creaturæ. Alij Ecclesiæ Patres, qui aliquando dicunt Deum tantum propriè esse, cetera verò impropriè, intelligendi sunt, non iuxta rigorem Scholasticum, sed iuxta Concionatoriam exaggerationem, quo loquendi modo similiter dicere solent Deum non esse substantiam, sed supersubstantiam, quo non intendunt significare Deo non propriè rationem substantiæ competere, sed esse substantiam quandam longè excedentem omnem perfectionem substantiæ creatæ.

5 Alia argumenta, quæ adduci solent ad probandum ens non dici vniuocè de Deo, & creaturis, substantiâ, & accidenti, eò tendunt vt probent non dari rationem vnam entis communem his entitatibus, aut huius vniuocationem dependentiâ, vel transcendentia impediri, quæ omnia solui punct. 5. 6. 7.

6 Eisdem rationibus, quibus probauimus ens vniuocè dici de ente increato, & creato, substantiâ, & accidenti, probandum est accidens vniuocè dici de quantitate, qualitate, & aliis accidentibus; imò etiam si ens non vniuocè diceretur de substantiâ, & accidenti propter dependentiam huius ab illo, vniuocè diceretur accidens de omnibus accidentibus, quæ mutuo inter se non dependent, sed omnia simul à substantiâ.

CONTROVERSIA II.

De existentia & possibilitate entis.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit possibilitas entis realis.

§. I.

Varia sententia impugnantur.

1 **R**IMAM sententiam defendunt plures Scoti, asserentes ante existentiam in tempore productam non dari à parte rei essentias rerum secundum esse actuale reale; addunt tamen creaturas produci per actum intellectus diuini secundum quoddam esse intelligibile absolutum intrinsecum ipsis creaturis, quod quidem esse importat quidditatem rei non existentem à parte rei, sed tantum in intellectu diuino, & ab eodem intellectu productam. Itaque tria asserunt huius sententiæ authores; primum, quod hoc esse absolutum sit esse intelligibile, quia ante actum intellectus diuini nullo modo creatura habebat rationem obiecti intelligibilis, quia non erat quidditas producta, quæ est fundamentum intelligibilitatis. Secundum, quod sit ratio formalis creaturæ ad existendum. Tertium, quod esse secundum quid sit maius ente rationis, minus verò ente reali, & ideo dicitur ens diminutum. Propter hanc sententiam seuerè plures Thomistæ Scotum reprehendunt, multisque temerariam

viam fuisse testatur P. Vafq. a. part. disp. 14. c. 2. n. 9. Verum tamen finitè in hunc sensum Subtilem Doctorem intelligi testatur P. Soar. & P. Vafq. hic n. 9. citato, & disp. 7. c. 2. n. 8. ille disp. 31. lect. 2. vbi ex ipso Scoto multis in locis probat alienum fuisse ab hoc dicendi modo, quem nunquam Scotum somniasse affirmat Vafq. supra.

Contenta ergo debet esse hæc sententia, cui neutiquam Subtilis Doctor suffragatur, autoritate Licheti, & Tartari, qui illam defendunt in 1. dist. 35. & 36. sententia hæc omni fundamento destituta est, & adhuc mediocrem speciem veritatis non habet, quia cognitio diuina præcisè ex eo quod tendat in obiectum, si ex illa actio alia non oritur, nullum illi tribuit esse, vt patet in chimæra cognita à Deo, quæ postquam est cognita, & quæ non est, ac si non fuisset cognita, & quæ manet purum nihil ac chimæra, quod si præcisè cognitio obiecti, seu esse obiectum rei cognite aliquid intrinsecum esse daret rei cognite, hoc acciperet chimæra à cognitione diuina, illudque haberet eo modo quo illud dicuntur habere reliqua obiecta realia secundum hanc sententiam. Neque potest dicere chimæram non accipere hoc esse, quia possibilis non est, cum enim in sua sententia possibilitas rei dicat esse productum in mente diuina, chimæra, quæ acciperet hoc esse in mente diuina, ex eo quod cognosceretur, acciperet possibilitatem, sicut illam accipiunt aliæ entitates, quæ possibiles dicuntur, quæ antecedenter ad cognitionem diuinam, ex vi cuius secundum hanc sententiam accipiunt possibilitatem, possibiles non sunt.

Secundo: In mente diuina nullum ens creatum potest habere proprium esse, nisi tanquam in causa eo modo, quo calor habet suum esse in igne, à quo potest produci, vel tanquam in imagine, seu cognitione, eo modo, quo Deus à me cognitus habet esse in mea cognitione, quod nihil aliud est, quàm Deum esse potentem per suam entitatem creaturam ad extra producere, & illam cognoscere: ergo non aptè fingitur illud esse diminutum in mente diuina. Antecedens probatur: nihil est formaliter intrinsecè in ipso Deo, quod non sit ipse Deus, neque Deus intrinsecè in se ipso habet formaliter aliquid distinctum à se: sed creaturæ non sunt ipse Deus: ergo creaturæ non habent aliquid esse productum ab intellectu diuino formaliter existens in ipso Deo, sed tantum eminenter, & repræsentatiuè, quod strictè loquendo non est ipsas habere aliquid esse, sed Deum habere virtutem intrinsecam identificatam cum ipso ad illas creaturas producendas, & habere cognitionem similiter identificatam, ex vi cuius cognoscit illas existentes, vel potentes extra ipsum Deum existere per actionem ad extra ab ipso Deo dimanantem. Consequentia est legitima, maior, & minor videntur non posse negari, nisi inducatur in errorem, quem reprehendit Vvaldensis r. 1. Doctorialis fidei antiquæ lib. 1. art. 1. c. 17. contra Vvicleffum asserentem creaturas in Deo habere quoddam esse ideale, ratione cuius in Deo existentibus sunt ipse Deus.

Secunda sententia est P. Albertini r. 2. in prædic. de substantia Disp. 1. q. 1. num. 12. vbi asserit creaturam possibilem non fuisse ab æterno omnino nihil, ante existentiam, quam in tempore recipit, neque habere solum esse potentiale in causa, sed ab æterno habuisse esse intrinsecum actuale quidditatum suæ essentia, quod quidem est à parte rei extra intellectum diuinum, vt ipse explicat n. 18. Addit insuper creaturas habere hoc esse actuale independentè à Deo tanquam à causa efficiente, à quo tantum dependent secundum hoc esse tanquam à causa exemplari, quod explicat, & probat quæst. 2. Refert pro hac sententia Henr. & Egidius, nonnullaque refert ex D. Thoma quibus frustra probare intendit sanctum Doctorem huius sententiæ patrocinari, à quo toto cælo distat. Eandem sententiam tribuit Caiet. de ente & essentia cap. 5. q. 11. ad 1. asseritque illam, vt probabilem tenuisse Capreolum in 2. dist. 1. q. 2. art. 3. ad 4. argumentum Aureali. Multa inuoluuntur in hac sententia valde difficilia, & dare satis excogitata, quæ iam impugno.

CONCLUSIO contra primam, & secundam sententiam: creatura possibilis, antequam producatur, nullum esse habet actuale, neque est aliquid improductum, aut productum ab omnipotentia, aut ab intellectu diuino tanquam ab efficiente, neque tanquam à causa exemplari. Rem vnicò verbo exprimo. Creatura possibilis, antequam in tempore existentiam habeat, physice non est, & ita querendum amplius non est quid sit: quod si rogetur, suppositum est ne

est negandum. Nota me non dicere creaturam non esse possibilem antequam existat, sed non esse physicè, quod non opponitur cum hoc quod est esse possibile, quia hoc ut postea dicam non importat aliquid esse absolutum physicum. Conclusionem hanc eleganter docuit Angelicus Doctor 3. de potentia art. 5. ad 2. his verbis: *Ex eo ipso quod quiddam esse tribuitur, non solum esse sed ipsa quidditas creari dicitur, quia antequam esse habeat, nihil est, nisi forte in intellectu creatis, ubi non est creatura, sed creatrix essentia.* Probo hanc conclusionem: Nihil extra Deum est quod à Deo non sit factum; seu productum: sed ab æterno nihil est extra Deum: ergo creaturæ possibiles ab æterno, seu antequam daretur actio in tempore à Deo procedens nullum esse habuerunt. Maior est naturæ lumine nota, quo constat tantum dari unum primum principium; à quo omnia, quæ ab illo distinguuntur, dependent, atque procedunt. Unde rectè dicunt sancti Patres, vel Deum esse; vel nihil, quod à Deo factum non est. Iustin. in expositione fidei, Cyril. lib. i. in Ioann. cap. 6. Aug. lib. de Trinitate cap. 6. Minor est fide sancta, quæ constat Deum in tempore totum hoc uniuersum creasse, & omnia in tempore incepisse. Consequentia est legitima. Sed adhuc respondebis: Nihil est extra Deum, quod à Deo non sit factum. Distinguo maiorem: nihil est existens, concedo: nihil possibile, seu in potentia, nego. Contra: esse possibile, vel dicitur possibilitatem; quæ absolute actu situm entis illa denominatur, seu dicitur possibilis: vel dicit tantum puram potentiam Logicam, ut res illa actu sit, cum per veram actionem produceretur, quæ tunc temporis cum possibili dicitur, antequam hæc actio adueniat, actu non est, sed erit, quando adueniat actio, seu esset si illius actio adueniret, seu procederet à Deo. Si dicas tantum hoc secundum, habeo intentum: si primum dicas, redit idem argumentum. Possibilitas realis à Deo distincta non potest habere esse actuale absolutum nisi productum à Deo: ergo quovisque sit productio procedens à Deo non potest habere esse absolutum actuale: ergo quod est creaturam esse possibilem ab æterno, seu ab æterno dari possibilitatem creaturæ non importat aliquid esse actuale physicum, quod actu, & physicè sit ab æterno. Probo antecedens: possibilitas, sicuti qualibet alia entitas, eo ipso quod sit realis, & distincta à Deo: est creatura: sed de essentia creaturæ est dependere à Deo: ergo eo ipso quod sit possibilitas actu absolute & physicè, actu absolute, & physicè debet dependere à Deo.

6 Est etiam difficillimum illud, quod docet Albertinus, videlicet essentias rerum, secundum illud esse actuale, quod à parte rei habent ab æterno distinctum à Deo, & extra intellectum Dei non dependere à Deo, tanquam à causa efficiente, sed solum tanquam à causa exemplari, quia illud esse quodcumque sit est finitum, & de ratione entis finiti est dependere à Deo tanquam à causa efficiente, à qua physicè recipiant esse, & non solum tanquam à causa exemplari, quia exemplaris causa, ut talis, præcisè non inluit physicè in effectum: sed tantum moraliter, seu directiue, quapropter sancti Patres, non tantum asserunt esse Deum, vel nihil, quidquid non dependet à Deo in aliquo genere: sed quidquid non est à Deo productum, hoc est quidquid non dependet à Deo tanquam à principio effectiui, ita ut hæc sit legitima consequentia: hoc non est productum à Deo tanquam à principio effectiui: ergo, vel est Deus, vel est nihil. Secundo implicat aliquid, quod productum non est à principio effectiui, ab alio tanquam ab exemplari dependere, quia exemplar est id, ad quod respiciunt agens operatur; Ergo ubi non intercedit agens, à quo respiciatur exemplar, huius causalitas intercedere non potest: sed illud esse actuale quod habent ab æterno essentia rerum non dependet ab aliquo agente: ergo neque ab aliquo exemplari. Tertiò concipi nequit, quid possit existentia præstare essentia, quæ independentè ab illa habet esse actuale in se ipsa seu quid desideretur in illa essentia habente actuale esse in se ipsa, ut formaliter dicatur existens per illud actuale esse, quia existere nihil aliud est quam esse extra causas, & habere esse non solum in potentia, seu in virtute causarum, sed habere esse actuale extra virtutem causarum in se ipso: sed essentia ab æterno habent esse actuale in se ipsis extra potentiam causarum in sententia Albertin. ergo essentia ab æterno existunt seclusa existentia superaddita, quam dicit Alber-

tinus aduenire essentia iam habenti suum esse actuale. Rursus si essentia dicit quoddam esse actuale antecedens existentiam, & ab illa distinctum, res existens dicit quoddam physicam compositionem ex illo esse actuali improducto essentia, & existentia producta, quod non solum admittit, sed etiam propugnat Albertin. quest. 2. disp. 22. num. 4. ergo entitas existens duo dicit esse actualia, unum essentia independentem à Deo quod independentem à voluntate Dei actualiter est, fuit, & erit per æternitatem; & aliud existentia dependens à voluntate Dei, & non poterit Deus ita destruere calorem, ut non remaneat aliquid esse actuale illius, videlicet esse essentia. Rursus essentia existentia hominis distincta ab hominis essentia non habet ab æterno esse actuale, ut concedit Albert. ergo necessum non est ipsam essentiam hominis ab æterno habere esse actuale. Reddit disparitatem Albert. quam referam, & refellam punct. 2. num. 7. ubi hoc argumentum latius prosequar contra illos, qui essentiam ab existentia distinguunt. Rursus si essentia hominis ab æterno habet actuale esse, etiam si careret existentia, saltem de potentia absoluta, posset etiam non existens operari ab æterno, quia tantum illi defuisset conditio ad operandum requisita, videlicet existentia, quam Deus supplere posset, sicuti potest supplere approximationem, aliasque huiusmodi conditiones: vide quæ de hac re scripsi Controv. 7. Physic. punct. 4. ubi explicui quomodo existentia causæ supponatur ad existentiam effectus.

7 Statuimus creaturam possibilem nondum existentem non habere aliquid esse actuale, neque essentia, neque existentia in se ipsa, restat modò dicere quid dicat creaturam esse possibilem, seu per quod differat lapis modo non existens, qui possibilis dicitur à chimæra non existente, quæ dicitur impossibilis. Respondet Hurtadus disp. 8. sect. 1. §. ... denominationem possibilis sumi formaliter ab omnipotentia, quæ potest producere effectum, quem producibilem denominat. Hunc dicendi modum rectè impugnatur Albertin. disp. 1. citata num. 18. quia non potest dici ex defectu omnipotentia chimæram esse impossibilem, quia omnipotentia supponitur infinita in causando: ergo aliquam repugnantiam habet in se chimæra, quam non habet lapis, propter quam chimæra dicitur impossibilis, & aliquam non repugnantiam habet lapis, propter quam possibilis dicitur, quam non habet chimæra, independentem ab omnipotentia, quæ ex se est infinite potens, & quæ posset producere chimæram, ac lapidem, si chimæra in se non haberet repugnantiam, seu si haberet in se non repugnantiam, quam habet lapis in seipso: ergo lapidem esse non repugnantem, seu possibilem, & chimæram esse repugnantem, & impossibilem aliquid est in ipso lapide, & in ipsa chimæra distinctum ab omnipotentia.

8 Confirmatur, & declaratur eadem ratio: Omnipotentia ex se est virtus infinita, quæ si præcisè inspicitur secundum id, quod intrinsecè dicit seclusa possibilitate, seu impossibilitate effectuum tantæ virtutis est, ut docet dicit Albert. ibid. n. 20. ad producendum lapidem, ac ad producendam chimæram: ergo hoc quod est lapidem esse possibilem, & chimæram esse impossibilem, non sumitur præcisè ex conceptu omnipotentia, seu ex vi illius, quod intrinsecè dicit omnipotentia, neque est pura denominatio orta ab omnipotentia, sed aliquid dicit ex parte lapidis possibilis, & ex parte chimæra impossibilis, per quod differant lapis, & chimæra in ratione possibilis, & impossibilis.

9 Respondent aliqui apud Scotum in 1. dist. 43. impossibilitatem chimæra esse propter repugnantiam formalem, quæ in se habet, & non per respectum ad Deum: lapidem verò habere non repugnantiam, seu possibilitatem ad existendum per respectum ad Deum ut causam. Contra hos arguit Scotus: Lapis habet hanc non repugnantiam per respectum ad omnipotentiam, seu deriuatam ab omnipotentia: ergo ex eo quod omnipotentia non deriuat hanc non repugnantiam, seu possibilitatem in chimæram, chimæra carebit possibilitate, quam habet lapis, & dicitur impossibilis: ergo hoc quod est esse lapidem possibilem, & chimæram impossibilem totaliter refundendum est in omnipotentiam diuerso modo se habentem respectu lapidis, & respectu chimæra, quod omnino falsum est: hæ enim sunt veræ propositiones, quia chimæra est in se repugnans non potest produci à Deo; & quia lapis in se non est repugnans potest produci à Deo, & hæ falsæ, quia Deus non potest producere

producere chimæram, chimæra est in se repugnans, & quia Deus potest producere lapidem, lapis est non repugnans: Omnipotentia enim ex se æquè se habet ad vtrunque obiectum, & ad vtrique supponitur quatenus est ex se æquè potens, quâ virtute supposita dicitur non solum ex se, sed absolute potens producere lapidem, quia lapis in se non repugnat, & non dicitur posse producere chimæram, quia chimæra in se repugnat. Confirmatur: ex eo quod in entitatibus possibili- bus illa, quæ existunt, habeant actu præcisè existe- re ex vi actionis procedentis à Deo, seu à Deo & ab illa causa, rectè dicitur reliquis entitates non existentes, non existere ex defectu huius actionis, ergo ex eo, quod in omnibus entitatibus, quæ concipi possunt, illa, quæ possi- biles dicuntur habeant possibilitatem præcisè ex omni- potentia, quæ in illas derivat hanc denominationem entis possibili- s, reliquæ entitates, quæ possibiles non sunt, di- centur non esse possibiles ex eo præcisè, quod omnipoten- tia similem in illas denominationem non derivet iuxta prologium illud, sicut affirmatio est causa affirmationis, ita negatio est causa negationis: ergo si possibilitas crea- turarum possibilem sumitur præcisè ex denominatione procedente ab omnipotentia, negatio possibilitatis crea- turarum non possibilem sumitur ex negatione denominati- onis procedentis ab omnipotentia: ergo si possibilitas rei non repugnantis ab omnipotentia defumitur, impossibilitas rei repugnantis sumitur ab eadem omnipotentia, & æquè re- fundetur in omnipotentiam possibilitas lapidis, & impossi- bilitas Hircocerui.

Respondent alij lapidem non existentem dici possibilem, quia habet intrinsecam connexionem prædicatorum quam non habet chimæra, ex cuius defectu dicitur impossibilis. Contrà: connexio ista prædicatorum, vel est ab æterno, vel non est ab æterno: si est ab æterno secundum esse actuale, redeunt argumenta, quæ sunt contra esse actuale essentia: si non habet esse actuale, restat explicandum quid sit actu ratione cuius hic & nunc lapis non existens dicatur actu possibilem. Secundo æquè difficilis est explicatu hæc prædi- catorum connexio ac ipsa possibilitas, & reddenda est ratio cur lapis non existens habeat hanc connexionem præ- dicatorum, quâ caret chimæra non existens. Dicunt alij lapidem dici ab æterno esse obiectum in mente diuina. Contrà: si habere esse obiectum in mente diuina, ex vi cuius lapis cognoscitur, tantum dicit lapidem ab æterno cognosci, etiam chimæra ab æterno cognoscitur: si dicat ab æterno cognosci ut possibilem, inquiri cur lapis ab æterno cognoscitur ut possibilem, & chimæra ut impossibilem; & quid se teneat in cognitione diuina ab æterno terminata ad lapidem ex parte obiecti, ratione cuius hoc obiectum cognoscatur ut possibile, & quid se teneat in cognitione diuina ab æterno terminata ad chimæram ex parti obiecti, ratione cuius hoc obiectum cognoscatur ut impossibile, cognitiones enim diuinæ non dant possibilitatem, & im- possibilitatem, sed illas supponunt in ipsis obiectis, ratione quarum hoc ut possibile, & illud ut impossibile cognos- citur.

S. II.

Verior Sententia.

Dvplex potest considerari possibilitas in quacunque entitate, quædam extrinseca, & alia intrinseca: Ex- trinseca est denominatio quædam extrinseca desumpta ex virtute intrinseca causæ, eo enim ipso quod causa di- catur potens producere effectum, resultat in effectu de- nominatio quædam extrinseca producibilis à tali causa, quæ denominatio extrinseca non distinguitur ab ipsa vir- tute causæ, vel saltem inadæquatè cum illa identificatur, sicuti quilibet alia denominatio extrinseca cum forma ex vi cuius subiectum denominatur. Hæc extrinseca de- nominatio, seu possibilitas extrinseca aliquando convenire potest etiam effectibus ipsis intrinsecè repugnantibus, quia sicuti potest dici Deum quatenus est ex se habere poten- tiam ut producat Hircocerum, quem non ex defectu virtutis ipsius Dei, sed ex repugnantia ipsius Hircocerui absolute producere non potest, sic potest dici Hircocerum quatenus est ex parte Dei esse producibilem à Deo, & esse potentem produci à Deo quatenus est ex parte Dei, licet ex parte sua sit impotens produci, & ita ratione intrinse- cæ repugnantia non potest dici absolute potens produci, sed cum illo addito quatenus est ex parte Dei, sicuti ratio-

ne eiusdem intrinsecæ repugnantia Hircocerui Deus non dicitur absolute potens producere Hircocerum quatenus est ex parte ipsius, eadem enim restrictio, & eadem am- pliatio, quâ Deus dicitur potens producere effectum, dicitur extrinsecè effectus potens produci à Deo per for- mam ipsam, per quam Deus dicitur potens. Id accidit in obiectis omnium potentiarum, mea enim potentia actua- le à me, & dat illi quamdam extrinsecam amabilitatem ob- iectum autem habet aliam intrinsecam amabilitatem ratio- ne cuius ex se intrinsecè gaudet formalitate quadam, vide- licet bonitate, quæ non gaudet aliud obiectum; quod non potest terminare hunc actum amoris. Clarius cernitur in colore, qui visibilis extrinsecè denominatur à mea poten- tia visiva, habet tamen aliam visibilitatem intrinsecam, se- ue formalem siue radicalem illam appelles, videlicet præ- dicatum constitutum coloris, ratione cuius est obiectum proportionatum potentia visivæ, quam intrinsecam visibi- litatem seu prædicatum coloris non habet frigiditas, ex cu- ius defectu hæc non est obiectum proportionatum aëri- potentiæ visivæ, quæ tantum dat denominationem extrin- secam visibilis visibilitate extrinseca obiecto illi quod illo prædicato, seu illa intrinseca visibilitate gaudet. Sic po- tentia productiva dat extrinsecam denominationem pro- ducibilis, seu producibilitatis extrinsecæ obiecto illi, quod gaudet intrinseca producibilitate, seu non repugnantia. Hæc de causa omnipotentia non dat Hircocerui possibi- litatem extrinsecam absolutam, neque illi extrinsecè de- nominat absolute producibilem, adhuc extrinsecè, sed tantum cum addito quatenus est ex parte Dei, quia non inuenit in illo producibilitatem intrinsecam, quam, veni- mur, quæ supponitur ut possit obiectum denominari ex- trinsecè absolute producibile, & ut sit forma potens tri- buere hanc denominationem, videlicet potentia non so- lum quatenus est ex se potens, sed vndequeque absolute potens producere effectum, quæ constituitur formaliter per ipsam virtutem intrinsecam causæ & per producibi- litatem intrinsecam effectus, & extrinsecam causa, ut latius explico Controversia decima Punct. 4. de hac possibilitate extrinseca verum est, quod docet Hurtadus, desumi for- maliter ab omnipotentia; quid verò rei intrinseca possibi- litas importet hic & nunc, dum effectus qui dicitur pos- sibilis non existit Hurtadus non explicat, neque explicatu facilis est.

Sentio ex eo præcisè lapidem non existentem (idem dico de quocunque alio effectus) dici hic, & nunc pos- sibilem, quia prædicata illa, quæ in lapide apprehendun- tur, non sunt illatius contradictionis. Clarius, quia si de- tur lapis existens nulla inferetur contradictoria, quod verum non est dicere de Hircoceruo, quia si modò Hir- ceruus existeret, daretur duplex contradictoria, itaque lapis possibilis non existens, & Hircoceruus impossibilis non existens non differunt per aliquid quod actu sit, sed per illud quod esset, & eum dicimus, lapis hic & nunc est possibilis, tantum dicimus, si lapis hic & nunc existeret, nulla darentur contradictoria, similiter eum dicimus Hir- coceruus est impossibilis, dicitur formaliter ex parte ob- iecti, si Hircoceruus existeret daretur duplex contradicto- rium. Idemque intendimus significare propositionibus illis quas vocamus æternæ veritatis, ut cum dicimus, homo est rationalis, quæ propositiones dicuntur veræ per totam æternitatem, non quia per totam æternitatem homo ha- buerit potentiam ratiocinandi, quam importat prædi- catum rationale secundum se, sed quia in quocunque instanti æternitatis verum sit dicere: Si hic, & nunc homo esset, esset rationalis, seu si hic, & nunc existeret homo, existeret cum potentia ratiocinandi, quod est obiectum necessarium, cuius affir- mationi in nullo æternitatis instanti falsum subesse potest. Hæc de causa propositiones omnes, in quibus annuncia- tur prædicatum aliquod essentiale de subiecto, vocamus propositiones æternæ veritatis, quia habent hanc neces- sitatem conditionalem, quam non habent aliæ propositiones, in quibus prædicatum est accidentale, quæ non di- cimus æternæ veritatis, quia etiam si homo cum albedine ab æterno esset creatus, eo ipso quod in illo existat est al- bus, quia antecederet saltem potest existere sine albedi- ne; est autem semper verum dicere: si homo existit in hoc instanti, eo ipso quod existat, est rationalis, quia adhuc antecederet implicat existere, & non esse rationale. Doctrinam

Doctrinam hanc discretè nobis tradidit P. Soar. disp. 3. Metaph. Sect. 2. & disp. 12. num. 38. quem sequutus est Alarcon. tract. 2. disp. 3. cap. 2. n. 3. & alij quàm plurimi Theologi 1. part. quest. 14. artic. 5. ubi disputant de obiecto creati possibilibus scientiæ Dei. Legantur P. Vazquez 1. p. disp. 65. cap. 4. & disp. 104. & disp. 182. cap. 2. num. 9. P. Valentia questione 14. punct. 7. P. Heric. disp. 5. cap. 2. & Basil. Legionens. in quodlibet. quest. 8. Scholastica. cap. 7. relect. 5. Hac ratione rectè explicatur quomodo nullo esse actuali dato ab æterno, quod non dari, mihi fidei testimoniis certum est, & quâ ratione etiam nihil potuerit esse actu extra Deum, quod ab illo efficienter non procedat, ad quod affirmandum eisdem fidei principiis, & naturali adstringor ratione possit componi rem dici possibilem, & intrinsecè possibilem ab æterno, quia cum hoc quod est rem esse possibilem, non dicat aliquid, quod physicè actu sit, sed quod actu est obiectivè in mente diuina, & physicè esset absque vlla contradictione, si Deus vellet producere, non importat productionem, seu dependentiam à Deo, neque decretum liberum, quæ actu sunt, sed quæ essent, calu quo esset talis effectus, quia id, quod non est physicè, sed esset, non physicè dependet à Deo per actionem quæ sit, sed dependet per actionem quæ esset, & id, quod non est, sed esset, non supponit in Deo decretum liberum quod sit sed quod esset.

- 13 Ex his inferes rem possibilem abstrahentem ab existentia, & negatione existentie, & dicere existentiam conditionatam contradictionis, quæ potest significari per obiecta harum propositionum: *Si homo hic & nunc seu in quouis instanti existat, existet absque vlla contradictione, quæ inferatur ex sua existentia.* Si Deus hic & nunc, seu in quocumque instanti velit producere hominem, homo existet absque vlla contradictione, quæ obiecta non dicunt existentiam actu exercitam, neque illius negationem. Creatura purè possibilis, & non existens dicitur hæc eadem obiecta, & negationem existentie absolutæ. Creatura non tantum possibilis, sed etiam existens dicit non solum hæc obiecta conditionata, sed etiam purificationem conditionis, & existentiam non solum obiectivè existentem in mente diuina, & sub illa conditione, sed physicè exercitam absque vlla contradictione, quam inferat, quod est physicè esse, seu existere, illud enim, quod hac ratione non est, sed esset, non dicitur esse simpliciter, sed cum addito.

- 14 Inferes similiter hoc prædicatum possibile, esse additum, diminuens vim significationis copulæ est, quæ ex se simpliciter dicit esse absolutum, & cum coniungitur cum hoc prædicato possibile non dicit esse absolutum, sed conditionatum, neque significat quod res sit, sed quod esset, idem enim valet dicere, *Petrus est possibilis*, ac dicere *Petrus esset, aut existeret* (quod est idem, quia esse simpliciter, & sine addito est idem formalissimè, quod existeret, absque vlla contradictione, si Deus vellet illum producere, seu dicere si Petrus esset, aut existeret absque vlla contradictione, quod de chimera dici nequit. Dixi prædicatum possibile esse additum diminuens vim significationis copulæ, ut significarem, non minuere rationem intrinsecam significationem per subiectum, sicuti minuit additum rationis cum dicimus, *Hircocerus est ens rationis*, in qua propositione illud rationis positiuè destruit rationem entis, & idem est dicere *hoc est ens rationis*, ac dicere, hoc non est simpliciter, sed valde secundum quid, & plusquam æquiuocè. Similiter hoc additum *possibile* destruit rationem formalem subiecti, quod afficit, ut cum dicimus *hic est homo pius*, additum *pius* destruit rationem hominis, & est idem ac dicere, homo non est homo simpliciter, sed secundum quid, & analogicè. Cum vero dicitur homo est ens possibile: *ly possibile* non destruit rationem absolutam entis, ut sit idem ac dicere: homo non est ens, seu existens absolute, & simpliciter, sed analogicè, sed tantum destruit in copula vim significandi hunc modum essendi, ita ut ex vi huius prædicati possibile non significetur, quod sit simpliciter, quod est absolute existere, sed abstrahat ab hoc modo stricto essendi, seu existendi, & significet aliud minus strictum relinquendo subiectum cum indifferentia, ut salva veritate propositionis possit simpliciter esse, quod est existere, & non esse simpliciter, seu non existere. Potest etiam significari natura huius additi possibile si dicatur minuere statum esse absolutum subiecti abstrahendo ab illo, seu præcisè minuendo significationem, & affirmationem illius, non illud negando. Additum verò rationis ne-

Francisc. de Ouedo Philosoph. Tom. II.

gat totum id quod minuit, & cum dicitur *hircocerus est ens rationis*, *ly* rationis negat rationem entis simpliciter, quam minuit, & hac ratione poterit dici terminus possibile additum diminuens præcisè, & additum rationis, seu *pius* diminuens negativè, quia, ut sæpe dixi, ens possibile indifferens est ut sit ens simpliciter, seu existens absolute, quod est idè, & ens rationis indifferens non est, ut sit simpliciter homo. Hic opportunè sanè diceretur, quomodo distinguitur possibilitas, & existentia, explicata enim natura possibilitatis cum existentie natura satis nota sit facile vtriusque differentia apparebit, sed de hoc iterum redibit sermo Punct. 2. ubi explicabo, quomodo differant possibilitas, & existentia, modo nonnulla argumenta contra doctrinam traditam proponam, & solvam.

Obiicies primo. Creatura possibilis antequam existat, est nihil: ergo quado producit existentiæ negatio rei conuertitur in ipsam rem, seu negatio existentie in ipsam existentiam. Respondeo aliud esse creaturam purè possibilem nondum productam non esse, seu non existere, aliud esse negationem existentie. Primum est verum secundum est falsum, quia creatura possibilis, etsi non sit existens non est negatio, sui ut existentis, sed purè non est, de illo autem quod non est, non est inquirendum quid sit pro illo statu, in quo non est, & si importunè inquiratur, respondendum est negatio suppositum, prius enim de quocumque ente instituitur questio an sit, in qua si negativè respondeatur, ultra procedendum non est: si verò affirmatiuè respondeatur, postea proceditur ad inquirendum quid sit. Quod vulgo dicitur, inter negationem, & habitum non datur medium, intelligendum est non dari medium inter hæc extrema in ordine ad se, vel in ordine ad subiectum, est enim consequentia necessaria, non datur hoc ens in rerum natura: ergo datur in rerum natura negatio huius entis. Similiter est bona consequentia: hoc subiectum non habet hanc formam: ergo habet negationem huius formæ. Hæc autem est mala consequentia: hoc ens non est illud: ergo est negatio illius: homo enim non est equus, neque est negatio equi, & omnia, quæ de facto non existunt non sunt homo, neque negatio eiusdem hominis existentis. Eadem ratione dicendum est creaturam purè possibilem non esse existentem, neque esse negationem sui ipsius existentis, licet tunc temporis cum non existit detur in rerum natura negatio existentie talis creaturæ, quia hæc negatio distinguitur ab illo cuius est negatio. Ex hoc fit creaturam non conuerti ex negatione in rem positiuam neque conuerti negationem existentie in ipsam existentiam, cum creatura in tempore producit, sed tunc temporis, cum primo producit incipere esse, quod antea non erat, & existere, quod antea non existeret absque vlla conuersione negationis in suum habitum, & absque omni transitu, seu mutatione ipsius rei, quæ producit, quæ immediate ante productionem, neque fuerat ipsa, neque fuerat aliquid ab illa distinctum, neque aliquid illius, quod formaliter producit, præciserat, sed præcisè non fuerat.

Obiicies secundò: Petrus nondum productus ab æterno fuit possibilis: & hic & nunc est possibilis, ergo hic & nunc datur aliquid per quod sit possibilis. Respondeo Petrum non existentem hic & nunc esse possibile ex eo præcisè quod sit capax terminandi propositiones suprà dictas, videlicet si Deus voluerit Petrum producere, Petrus existet absque aliqua contradictione: Si Petrus existeret, existeret absque illatione contradictionis, quas propositiones hic, & nunc potest terminare, ob quam rationem præcisè, seclusa quacumque alia, possibilis dicitur: cumque ratio ista actu terminandi propositiones suprà dictas non dicat aliquid, quod actu sit, sed aliquid, quod esset, fit rem dici actu possibilem per aliquid quod non sit, sed esset, quia sicuti potest actu terminare propositionem obiectum, quod non est, sed esset: sic potest dici actu res possibilis, quæ actu non est sed esset. Instabis, Petrus possibilis non existens est actu & absolute physicè possibilis: ergo per aliquid, quod sit actu, absolute, & physicè. Distinguo antecedens, Petrus non existens potest existere actu, absolute, & physicè, hoc est, possibile est Petrum actu, absolute, & physicè existere, concedo: Petrus non existens est possibilis hic, & nunc per possibilitatem, quæ actu, absolute, & physicè sit, nego: id enim per quod dicitur actu, & absolute, potens existere actu absolute, & physicè, est fit quid physicum, modo physicè non est, sed tantum obiectivè, & tantum physicè esset, si produceretur, & physicè erit cum producat. Aliud enim est esse

esse quid physicum aliud physicè esse, cum enim cognosco Petrum possibilem nondum productum, cognosco quid physicum, quod physicè tunc temporis non est, sed obiectivè tantum. Alia plurima obiciuntur, quæ omnia reducuntur ad hæc quæ iam solvimus, & aliam non continent difficultatē, sed eandem diversis modis propositam. Latè etiam inter meam conclusionem explicandam doctrinam tradidi ad omnia soluenda, quæ in hac materia possint occurrere, & obiectioes plures præoccupavi explicando terminos, ex quorum confusione procedunt.

PUNCTUM II.

An distinguantur realiter essentia rei possibilis, & existentia.

I Sæpe sepius indiscriminatim his terminis *res possibilis* & *essentia*, auctores utuntur, & veriusque significatum existentia opponunt, & ens ut possibile essentiam appellant, cui existentiam superaddunt, aliquando verò tantum opponunt rei existenti eandem ut possibilem, & essentiam quidam in possibilem, & existentem, quæ placet notare ne terminorum confusione confusè procedat disputatio.

2 Existentiam distinguunt ab essentia, quæ per se ipsam existentiam constituitur existens tanquam per aliquid reale superadditum defendunt Thomistæ omnes ita Caiet. Capr. Ferr. Agid. Fland. & Soncin. apud P. Soar. & P. Albert. postea citandos, quos sequuti sunt P. Molin. p. 1. q. 3. art. 4. ad 2. & P. Albert. de Prædic. substantiæ disp. 2. q. 1. Essentiam non distinguunt ab existentia distinctione reali, sed tantum ex natura rei docent Scotus in 3. dist. 6. q. 1. & P. Fonseca. tom. 1. Metaph. lib. 4. c. 2. q. 4. sect. 1. Verumtamen plerique Fonseca & non pauci Scotum interpretantur de distinctione tantum rationis.

3 Existentiam nullâ distinctione, neque reali, neque ex natura rei distinguunt ab essentia defendunt innumeri Doctores, quorum longum syllabum invenies apud P. Soar. disp. 3. Met. sect. 1. n. 12. qui eandem amplectitur sententiam, Consequuntur P. Valq. 1. 2. disp. 179. n. 6. P. Val. tom. 1. disp. 1. q. 4. p. 4. P. Pereir. 6. Physic. c. 4. P. Alarc. tr. 6. disp. 1. c. 2. n. 4. P. Rub. 1. Physic. tr. 1. de materia prima q. 4. n. 6. P. Hurt. disp. 8. sect. 4. sub 1. P. Arriag. disp. 2. sect. 3.

4 PRIMA CONCLUSIO. Existentia iam producta non distinguuntur physicè, neque propriè loquendo physicè identificatur cum essentia purè possibili, neque eadem ratione formali existentia, ut purè possibili, ea ratione quæ præcesserit per totam æternitatem antequam in tempore per veram actionem produceretur. Hæc conclusio ex doctrina tradita Puncto præcedenti clarè deducitur. Id quod est purè possibile nondum physicè existens in actu secundò, physicè non est simpliciter, sed cum addito: ergo physicè neque potest esse distinctum ab alio eo modo, quo in se non est, neque potest habere esse distinctum, quod non habet esse: ergo enti purè possibili tantum potest convenire identitas & distinctio conditionatè eo modo, quo illi competit esse, quod casu quo esset, esset distinctum, vel identificatum, haberet identitatē, vel distinctionem. Ex hac conclusione inferes rem existentem non identificari cum ipsa ut possibili, in mensura præcedenti existentiam, sed se habere respectu illius sicuti illud quod est, respectu illius quod non est, quia ratione se habet existentia respectu puræ possibilitatis, & essentia possibilis.

5 SECUNDA CONCLUSIO. Essentia possibilis, & possibilitas rei nondum existentis eo modo, quo sunt secundum illud esse conditionatum, quod habent, sunt identificatae cum existentia, ita ut eo modo, quo est illud esse rei possibilis, seu essentia sub conditione, sub eadem sit existentia. Probo hanc conclusionem: Essentia in statu absoluto posita est identificata cum existentia: ergo eademmet essentia in statu conditionato erit identificata cum existentia; implicat enim ea quæ absolute existentia sunt identificata sub aliqua conditione reali non esse identificata, & hæc est legitima consequentia: rationale absolute existens est identificatum cum animali: ergo si rationale existat, existet identificatum cum animali, non enim diversa concipiuntur prædicata in statu absoluto, quam in statu conditionato eiusdem rei conditionatè existentis. Pendet huius conclusionis exacta probatio ex illo ante-

cedenti, esse simpliciter existentia actualis, seu rei possibilis est identificatum in statu absoluto cum existentia, quod conclusione immediatè iam trado, & ex professo probo.

TERCIA CONCLUSIO. essentia actualis, seu rei existens non dicit existentiam superadditam essentia, sed simplicissimam entitatem, in qua essentia, & existentia concipitur. Probo: modus existentia, quem contingit sententia oposta habet essentiam, & sua prædicata essentialia ut omnes admittunt. De hoc inquiri, an habeat essentiam distinctam à ratione formali, per quam existit, vel non? Si illam habeat, planè in infinitum abibimus: si non, sic arguo. Essentia illius modi non indiget essentia superaddita ut sit in tempore: ergo neque essentia hominis. Respondent auctores opposita sententia: disparem esse rationem, quia ille modus est ratio existendi per suam essentiam, ac proinde non indiget modo superaddito, ut existat, sicuti præsentia non indiget modo superaddito, ut sit præsens: homo verò, & reliquæ entitates non sunt rationes existendi, ac proinde indigent alio modo. Contrà: ego intendo probare essentiam hominis esse suam formalissimam rationem existendi, & sic arguo à paritate illius modi: ille modus habet prædicata essentialia ab æterno eodem modo, seu in eodem sensu, ac illa habet homo, & eadem ratione, quæ verum est dicere, homo non existit in hoc tempore, in quo antecederet potuit existere; eadem ratione verum est dicere de illo modo, modus ille non existit in hoc instanti, in quo antecederet potuit existere: ergo idem est fundamentum ad concipiendum modum illum cum indifferentia ad existendum, & non existendum, ac ad concipiendum essentiam hominis cum indifferentia: ergo sicuti ex prædicatis indifferentibus inferimus essentiam hominis non esse rationem existendi, sed habere existentiam superadditam sic ex eadem indifferentia debemus inferre modum illum non esse rationem existendi, sed indigere existentia superaddita, aut melius inferre: hæc indifferentia non arguit rationem superadditam existendi, in modo illo, quem constituit opinio distinguens essentiam ab existentia: ergo neque illam arguet in ipsa essentia: ergo sine fundamento dicitur admitti, hac indifferentia quæ cūque illa sit, essentiam habere rationem existendi superadditam. Modum illi incipientem in tempore ab æterno habuisse suam essentiam eodem modo, quo dicitur illam habuisse hominem, sic probabo. Ideo dicimus hominem ab æterno habere suam essentiam, quia ab æterno est verum dicere, homo est animal rationale: & ideo dicimus ab æterno fuisse possibilem, quia quocumque instanti æternitatis potuit à Deo produci: sed similiter ab æterno fuit verum dicere, modus ille, & formalissima existendi ratio, & ultima essentia actualitas in quocumque instanti æternitatis potuit à Deo produci: ergo ab æterno habuit suam essentiam: ergo ab æterno fuit possibilis cum indifferentia ad existendum, & non existendum: ergo eadem ratione philosophandum est de ipsa essentia, ac de illo modo, casu, quo admittatur, quod probat modum illum admittendum non esse, quia si modus ille per se ipsum existeret, sic essentia per se ipsam de facto existit, & ita non indiget modo illo, ut fiat existens: ergo omnino superflue ponetur, cum tantum inventus sit ad essentiam formaliter existentem constituendam.

Responder P. Albert. in Prædic. substantiæ disp. 1. q. 1. numero 34. essentiam existentem non habere esse actuale ab æterno, sicuti illud habet essentia lapidis, & ita essentia lapidis esse indifferentem antequam recipiat existentiam, ut illi habenti iam suum esse actuale adveniat, vel non adveniat existentia, quam indifferentiam non habet essentia illius modi, quæ non habet ab æterno aliquod actuale esse: reddit disparitatem; essentia, v.g. lapidis ait Albert. debet supponere aliquid ab æterno, ratione cuius non repugnet existere, quod non potest esse aliud præter esse actuale ipsius essentia, essentia verò existit lapidis ex eo præcisè, quod supponat esse actuale essentia lapidis intelligitur non repugnans, quia per illud, esse formaliter constituitur lapis non repugnans ad existendum. quod est constitui non repugnantè existentia lapidis, & ita necesse non est existentia lapidis supponere esse actuale propriæ essentia, ut supponatur formaliter non repugnans. Doctrinā huius solutionis latè impugnavi Puncto præcedenti, ubi probavi nullā essentia rei creatæ habere ab æterno aliquod esse actuale absolute. Secundò illam impugno, quia si essentia creaturæ necessarium esset illud esse actuale ut distingueretur à chimæra

à chimæra, & fieret ab æterno possibilis, illo etiam indigeret essentia illius modi, quæ non posset distingui à chimæra, neque constitui non repugnans per esse actuale essentia distincta realiter ab illo modo, & ab illius essentia, quod sic probat. Essentia illius modi per se ipsam est non repugnans, & per se ipsam distinguitur à chimæra, quælibet enim entitas per prædicata essentialia, per quæ in se constituitur, in se distinguitur ab omni alio: ergo essentia modi non constituitur non repugnans, neque distinguitur à chimæra per aliquid realiter distinctum ab ipsa: ergo non constituitur non repugnans, neque distinguitur à chimæra per esse actuale essentia, quod realiter distinguitur ab essentia existentia, & ab ipsa existentia indistincta realiter à sua essentia.

8 Huic argumento putant RR. satisfecisse D. Thom. 1. p. q. 6. art. 3. ad 3. ex eo, quod dixerit bonitatem non indigere alia bonitate, ut sit bona, quia dicitur bona sicut & ens; hac autem ratione (sunt RR. verba) quia est, & aliquid non quia ipsa aliquo sit: unde hac ratione dicitur bona, quia est aliquid bonum, non quia ipsa habeat aliquam aliam bonitatem, quia sit bona, ita existentia est, ut quo aliquid est, non quia ipsa sit id, quod est.

9 Duo inuenio in hac solutione, primum est doctrina Angelici Doctoris, videlicet bonitatem non indigere alia bonitate, ut bona constitutur, sed per se ipsam esse aliquid bonum, quod ego eodem modo transfero ad existentiam, seu ad ipsum ex se actuale essentia, quod Thomista in esse actualis, & existentis dicunt constitui per aliquid superadditum, & intendo probari non posse transferri ad existentiam superadditam, quam Thomista assignant; Dicimus, actionem non indigere actione alia, ut dependeat ab hoc principio actiuo, quia per suam entitatem essentialiter ab hoc principio dependet, & nullam indifferentiam habet, ut dependeat ab hoc, vel illo, terminum verò dicimus dependere ab hoc principio media alia actione, seu causalitate, qua indifferentis est, ut hoc principio actiuo dependeat, & ita indiget determinatiuo superaddito. Sicuti de actione philosophamur de vnione, & sicuti de termino producto de extremo vnito; Eademque ratio, quæ de actione, & vnione dicitur non indigere alia actione dixit optimè S. Thomas bonitatem non indigere alia bonitate. Quod autem non possint Thomista ita discurre de existentia superaddita argumento ad homines desumpto sic probat.

10 Ne iterum reddas ad solutionem petitam ex eo quod sicut bonitas non indiget alia bonitate, nec actio alia actione, ita nec existentia alia existentia; argumentum instituo ad probandum modum illum à Thomistis assignatum, quam vocant existentiam, talem non esse, & contra eos instituo idem argumentum, quod ipsi formant ad probandum essentiam non esse sui existentiam, si enim valeret respondere modum illum esse existentiam, & ita non indigere alia existentia, sic etiam dicere valebit essentiam esse ipsam formalissimam existentiam sui physice loquendo, & ita non indigere alia existentia.

11 Respondebis: existentiam iam productam indifferentem non esse, ut existat ut *quo*, sed essentialiter, & necessario posse ipsam exercere suum munus constituendi essentiam formaliter existentem. Idem dico ego de essentia producta, seu de actuali, & iam constituta in eo statu, in quo Thomista asserunt subiacere existentia, de illa enim procedit questio, ut notant RR. Thomista non illa ut habentes solum esse obiectiuum, & puræ possibilitatis, in quo statu non est simpliciter ens, & differt à se ipsa iam producta, sicut id, quod non est ab eo, quod est.

12 Aliud, quod in hac solutione inuenio est existentiam non esse id quod est, neque esse ens, ut *quod*, sed ut *quo*, iuxta quam doctrinam asserunt Thomista existentiam esse modum essentia, & illius affectionem, & ita non habere essentiam distinctam à re illa cuius est existentia. Mirabilis entitas, quæ physice, & realiter ab alia distinguitur, non solum numericè, sed etiam specificè, essentia rei non distinguitur ab entitate physica rei, entitas enim physica, & essentia solum distinguuntur in modo significandi, quælibet enim entitas per se ipsam constituitur, & constitutum cuiusvis sue res, siue modus sit ab ipso non distinguitur: ergo si existentia hominis distinguitur ab essentia hominis, ita & constitutum essentia hominis ab ipsa hominis essentia distingui debet: ergo eandem distinctionem habet essentia existentia, quæ ab illius

Francisc. de Oueda, Philosoph. tom. 1. l.

constitutiuo non distinguitur: Neque ex eo quod sit modus essentia inferitur non habere essentiam, quia essentia existentia bene valet concipi modus.

Eandem conclusionem à priori probat P. Soar supra, & ex illo recentes omnes: non potest aliquid constitui intrinsecè, & formaliter in ratione entis per aliquid ab illo distinctum: ergo non potest essentia hominis, v.g. constitui formaliter ut ens simpliciter per existentiam ab illa distinctam. Consequentia est legitima: probo antecedens, & procedat argumentum. Quidquid distinguitur ab alio distinguitur tanquam ens ab ente: ergo utrumque extremum, ut condistinctum ab alio est ens: ergo non constituitur per aliud in ratione entis. Confirmatur: nihil potest distingui in ratione talis per illud, à quo non constituitur in ratione talis: ergo non potest ens in ratione entis distingui per illud, à quo in ratione entis distinguitur: ergo ens non constituitur in ratione entis per illud, à quo in ratione entis distinguitur. Ex hoc antecedenti redeo ad consequens primò illatum: ergo essentia hominis non potest constitui in ratione entis simpliciter per existentiam ab illa distinctam. Pergo vltius: ergo neque in ratione existentis. Probo consequentiam: ens simpliciter, & existens formalissimè sunt idem: ergo quod non constituitur per aliud distinctum in ratione entis simpliciter, non potest per illud in ratione existentis constitui. Consequentia est legitima: Antecedens latè probaui Punct. præcedenti tum ratione, tum autoritate Philosophi, Doctoris Angelici. Memineris, quæ tradidi de ente purè possibili non existente, quod dixi non esse ens simpliciter, neque de illo posse dici quod sit sed quod esset.

Tertiò probatur eadem conclusio. Essentia actualis Petri existentis, ut condistincta ab existentia superaddita, quam illi impingit opinio, contra quam agimus est ens creatum, & productum: ergo ut distincta ab existentia superaddita terminat actionem, ex vi cuius producit: ergo ut distincta ab illo modo constituitur existens. Probo consequentia: eo ipso quod illud supponebatur possibile terminet actionem præcise ex vi actionis recipit esse, & constituitur formaliter extra causas, & ex vi actionis extrahitur ab esse potenciali, seu virtuali, quod habebat in causis ad proprium suum esse: ergo ex vi actionis, quam terminat, constituitur condistinctum ab ente purè possibili, & formaliter existens, quia formaliter existere tantum importat habere esse formaliter in se, esseque constitutum extra causas, & condistinctum ab ente possibili. Essentiam hominis, ut condistinctam ab existentia, debere terminare actionem probatur efficaciter ex eo, quod sit aliquid reale distinctum à Deo, quidquid enim est, & non est Deus, est dependens à Deo per veram actionem, & ab illo productum, ut probabam Puncto præcedenti Patrum autoritate & ratione à priori; tum etiam ab inconuenienti, quia sequeretur humanitatem Christi existentem per existentiam Verbi in opinione illorum, qui distinguunt essentiam ab existentia, nullà ratione posse dici creatum, neque dependentem à Deo tanquam à causa efficienti, cum Verbi existentia, per quam existit, creata non sit, neque à Deo dependens in genere causæ efficientis, ac proinde si natura Christi secundum suam essentiam, non dependet; neque secundum existentiam dependebat à Deo in genere causæ efficientis.

Obijciunt primò Thomista: Deus solum existit per suam essentiam: ergo creaturæ existunt per modum superadditum ab essentia distinctum. Retorque argumentum ad ipsam existentiam, quam dicunt Thomista existere per se ipsam, & per suam essentiam eo modo, quo nos dicimus existere essentiam quam illi à modo existendi distinguunt. Resp. Deo esse essentialiter existentiam ab æterno, & in æternum, ita ut non potuerit non existere, quod nulli creaturæ conuenit, quia quælibet potuit antecedenter non existere in illa mensura, in qua existit, & de facto per totam æternitatem non existit, in quo sensu tantum Deus dicitur existens per essentiam, hoc est, existens indefectibiliter & non potens neque antecedenter in aliqua mensura non existere. Alius verò modus existendi defectibiliter per suam entitatem, seu per suam essentiam in illa mensura, in qua contingenter existit, non est supra perfectionem creaturæ, potius omni creaturæ, quæ de facto existit, competere necesse est. Instabis: implicat existentiam conuenire entitati creatæ per suammet entitatem, & per suam essentiam, & conuenire

contingenter, posseque illi aliquando non conuenire: ergo si creatura existit per suam entitatē, & per suam essentiam, implicat illi contingenter conuenire existentiam, & posse hanc ab illa separari. Respond. duplici modo posse intelligi formam aliquam contingenter conuenire subiecto, & posse ab illo separari. Primum si supposito subiecto, subiectum illud quod realiter est, in illa mensura in qua est, possit esse realiter priuati tali formā, & esse sine illa. Secundum si forma tantum possit non conuenire subiecto, seu separari ab illo, in illa mensura, in qua subiectum non est, ita ut tantum deficiente subiecto possit illi deficere forma, quod proprie non est posse separari formam à subiecto, seu subiectum à forma, quia separari hoc ab illo dicit hoc esse sine illo, quod importat esse positum huius, & negationem illius, ut afficientis hoc: quando verò utrumque extremum definit esse neutrum ab alio separatur, neque potest illorum aliquid dici separatim, aut coniunctum, quia quod non est, neque est separatim, neque coniunctum. Prior separationis modus opponitur cum forma, quæ conuenit subiecto per propriam huius entitatem, seu essentiam, & conuenire non potest existentie rei creatæ respectu essentia, quam afficere dicitur, quia eo ipso quod physice & realiter datur essentia hominis: datur illius existentia. Posterior separationis modus, quem dixi proprie non importare separationem potest conuenire formæ creatæ, etiam si hæc subiecto per suam essentiam conueniat, quia potest deficere tale subiectum, & consequenter essentia subiecti, & totum illud, quod subiecto conuenit per suam essentiam. Hoc posteriori modo potest separari existentia creatæ ab essentia, à qua non distinguitur, non tamen existentia diuina à propria essentia, quia cum implicet deficere essentiam diuinam, & actu non esse, implicat existentiam deficiente essentia deficere, & potiori ratione non deficiente essentia, quia id etiam conuenit cuicumque existentie creatæ, quæ non potest deficere dum permanet essentia creatæ, licet possit deficere simul cum eadem essentia, cuius dicitur existentia, corrupto enim ligno tam illius essentia, quam existentia definit esse. Instabis: essentia sunt ab æterno, & indefectibiles: ergo existentia definit esse permanente essentia. Respondeo nullam essentiam creaturæ, neque aliquod prædicatum illius physice fuisse ab æterno, aut esse indefectibile, sed omnia physice fuisse in tempore, & posse deficere secundum esse reale. Dicuntur autem esse ab æterno obiectiue, & conditionaliter modo explicato Puncto præcedenti num. 12. ubi dixi quid importent propositiones, quas æternæ veritatis vocamus.

16 Obiicies secundò: Essentia Petri existentis, quæ nunc est, est eadem cum essentia ipsius Petri, quæ fuit ab æterno, sed existentia Petri distinguitur ab essentia ipsius Petri, quæ fuit ab æterno: ergo distinguitur ab existentia, quæ nunc est. Retorque argumentum ad Thomistas in essentia modi existendi, quæ fuit ab æterno sine existentia talis modi. Respondeo essentiam Petri nunc existentis non esse eandem cum existentia Petri, quæ fuit ab æterno, non quia sit distincta, sed quia ab æterno non fuit essentia Petri, & implicat aliquid esse idem cum illo quod non est. Eadem ratione minorem nego, videlicet existentiam Petri distingui ab essentia Petri, quæ fuit ab æterno, quia, ut iam dixi, essentia Petri non fuit ab æterno. Itaque sicut fieri non potest argumentum: existentia Petri non fuit ab æterno identificata secum ipsa: ergo modo non est secum ipsa identificata, quia non habuisse ab æterno identitatem secum ipsa, ex eo tantum est, quod non fuerit ab æterno: ita non potest fieri argumentum: existentia Petri non est ab æterno identificata cum essentia Petri: ergo modo non est identificata cum essentia Petri, quia ex eo præcisè non fuit ab æterno hæc identitas, quia neque ipsa existentia, neque essentia Petri fuerunt ab æterno, ita ut si ab æterno fuisset essentia Petri, ab æterno fuisset ipsius existentia cum essentia identificata.

17 Obiicies tertio: Petrum existere hodie, & existere cras, non sunt idem, quia possunt separari: ergo existentia hodierna distinguitur ab existentia crastina: ergo Petrus non habet eandem existentiam hodie, ac habebit cras; & tamen habet eandem essentiam: ergo essentia distinguitur ab existentia. Resp. existere hodie Petrum, & existere cras, distingui, non per existentiam, quæ est hodie, & quæ erit cras, sed per durationem illi superadditam siue intrinsecā, siue extrinsecam. Existere enim hodie est quoddam concretum, quod super existentiam addit durationem hodie-

nam, & existere cras est concretum, quod supra eandem existentiam addit durationem crastinam, & cum hæc durationes distinguuntur, distinguuntur concreta ex vi illarum non per subiectum, sicuti existere Petrum Matriti, & existere Toleti distinguuntur, non per distinctionem existentie, quæ est eadem Matriti, & Toleti, sed per præsentiam, quam dicit existere Matriti distinctam ab illa, quam dicit existere Toleti, seu hoc concretum existens Toleti.

Obiicies quartò: Relatio transcendentalis effectus, seu causæ respicit terminum, ut possibile, & non ut existentem: ergo possibilitas distinguitur ab existentia. Probo consequentiam. Possibilitas necessariò terminat relationem, & non existentia: ergo distinguuntur, aliis eadem entitas terminaret, & non terminaret. Eodem modo potest retorqueri argumentum: effectus respicit existentiam causæ ut possibile, & non ut existentem: ergo existentia distinguitur à sua possibilitate, & sic in infinitum abibimus. Resp. hoc argumentum opportunius fieri ad probandum non dari relationes transcendentales in causis ad suos effectus, vel illas non terminari ad possibilitates puras effectus, sed etiam ad illorum existentias, quàm ad probandum essentiam ab existentia distingui: expendam hoc argumentum Contr. 10. Punct. 6. ubi probabo causas transcendentales referri non ad possibilitatem effectuum ab existentia præcisi, sed ad formalissimam rationem existendi.

Obiicies; existentia est accidens respectu essentia: ergo ab illa distinguitur. Confirmatur, hæc propositio *Petrus est rationalis est essentialis*, & hæc propositio *Petrus est existens*, est accidentalis: ergo prædicata realiter distinguuntur, implicat enim idem esse essentiam, & accidens respectu eiusdem subiecti. Respondeo; existentiam esse accidens prædicabile respectu Petri, non tamen accidens prædicamentale, ut patet in hac propositione *Petrus est rationalis*, quam dicunt omnes pertinere ad quantum prædicabile, & omnes qui asserunt potentias non distingui ab anima asserunt rationale, & risibile identificari. Quod autem hæc propositio *Petrus est rationalis sit essentialis*, & accidentalis ista *Petrus est existens sit accidentalis* non arguit distinctionem realem prædicatorum, sed distinctionem modum prædicandi, & distinctam significationem copulae est in prædictis propositionibus, quia in hac propositione *Petrus est rationalis* copula est habet significationem diminutam ratione prædicati adiuncti, ut contingit in omnibus propositionibus æternæ veritatis, in hac vero *Petrus est existens* copula est sumitur in rigorosa, & propria illius significatione, & ita accidentalis dicitur ex eo quod sit contingens Petrum esse, aut non esse, & sicut contingens est Petrum esse, sic contingens est Petrum esse rationalem, nam quod non est non est rationale.

PUNCTUM III.

An essentia distinguatur ab existentia formaliter per rationem.

Existentiam rei instar accidentis concipi respectu causæ eius essentia, & esse accidens metaphysicum illius est certum apud omnes Scholasticos, qui propositiones has *Petrus est existens*, & *homo est existens*, ad quantum prædicabile reducant, & non illis æternam tribuant veritatem, sicuti tribuitur huic propositioni *Deus est existens*, quo sensu omnes dicunt existentiam Deo essentialiter competere, & accidentaliter omni creaturæ, quia Catholici affirmant Deum ita existere, ut nullo euentu posset non existere, & creaturam de facto existentem potuisse antecederet non existere. Hinc fit ex parte actus seu ex modo concipiendi omnes teneri distinctionem aliquam assignare inter essentiam, & existentiam creaturæ, quam inter existentiam, & essentiam Dei non teneantur concedere, in quo sensu verum est, quod ait P. Soar supra n. 16. docuisse omnes Theologos, videlicet distinctionem rationis inter essentiam, & existentiam reperi, quam nullus non admittit. Verum idem Soar. ibid. asserit distinctionem hanc non ab omnibus eodem modo explicari, quapropter iure querimus, an hæc distinctio sit tantum ex diuerso modo significandi eandem formalitatem, ita ut tota illa consistat in modo cognoscendi, vel an ex parte obiecti appareat aliqua formalitas in cognitione terminata ad existentiam, quæ non appareat in cognitione ter-

minata ad essentiam. Difficultas hæc præcipue locum inuenit in opinione, quæ præcisiones obiectiuas admittit, quam modò suppono ad formalitates essentia, & existentia iuxta sententias omnium exactius explicandas.

2 Plerique Doctores non multum curantes de modo, quo essentia ab existentia distinguatur supponere videntur essentiam, & existentiam ex parte obiecti per rationem distinguere, diuersasque formalitates attingi ex parte obiecti essentia, & existentia conceptu, quod fert communis omnium sententia.

3 Ingeniosus admodum, & acutus semper Aureolus docuit in 1. distinct. 8. q. 1. art. 4. proposit. 3. & quæst. 4. art. 2. 5. est ergo intellectum nostrum nullam distinctam formalitatem præcendere inter essentiam, & existentiam, & non correspondere duplex conceptibile, seu duplicem rationem obiectalem, sed eandem simplicem, quando concipimus in creaturis essentiam, & esse, & tantum tunc reperiri duplicem concipiendi modum. Hanc fuisse Scoti mentem non leuiter indicant illa, quæ ex eodem Scoto refert Soar. supra n. 19. & quod magis est, idem videtur sentire D. August. lib. 12. de Ciuit. Dei, cap. 1. & lib. 2. de morib. Manich. c. 2. cuius verba refert idem Soar. tenent eandem sententiam Licher. & Gabr. apud Soar. ibidem, qui non parum in hanc sententiam inclinatur n. 23. ubi asserit posse dici existentiam esse de essentia creaturæ actu constitutæ, seu creatæ ut talis est. Hanc sententiam amplectuntur P. Hurt. disp. 8. Metaph. sect. 3. §. 72. & Arriaga disp. 2. sect. 4. & ferè omnes bonæ notæ recentes. Sit

4 PRIMA CONCLUSIO. Essentia actualis formaliter ut actualis, non distinguitur ab existentia, neque ex parte actus, neque ex parte obiecti: Ratio est facilis: existentia ex parte obiecti est, & ex parte actus apprehenditur vltima actualitas: ergo essentia dicens actualitatem dicit existentiam: & idem est formaliter adhuc respectu intellectus, ens actuale, ac ens existens, & essentia actualis, ac essentia existens. Confirmatur: id per quod ens essentialiter constituitur actuale est actualitas: sed actualitas est formaliter existentia: ergo ens, & essentia constituuntur actualia per existentiam: ergo non possunt cognosci, ut existentia, quin ex parte obiecti, & ex parte actus existentia cognoscatur, quia nihil potest cognosci ut tale, quin ex parte actus cognoscatur illud, per quod constituitur. Dixi non distinguere adæquate, quia inconueniens non est ex parte actus distinguere essentiam actualem ab actualitate inadæquate, tanquam includens, & inclusum, quia potest intellectus ex parte actus apprehendere essentiam actualem ut quoddam coherentem resistentem ex essentia cognita eo modo, quo cognoscitur ab actuali, & possibili, & ex actualitate, seu existentia. Confirmatur: ens nondum existens non est simpliciter ens, sed tantum obiectiue, seu conditionate: ergo ad hoc ut intelligatur ens simpliciter, debet actu intelligi existens: ergo ratio formalis entis simpliciter, & actu, quod tantum dicitur esse ex parte actus, & ex parte obiecti, est ratio existentis, idemque formalissimè importat ens actu, & existens: ergo idem formalissimè importat essentia actualis, & existentia: ergo essentia, quæ formaliter, & actu non tantum esset, sed est, est formaliter existentia, quæ non tantum esset, sed est, & essentia possibilis, quæ tantum dicit essentiam quæ est obiectiue, & physicè esset, dicit existentiam, quæ est obiectiue, & physicè esset. Confirmatur: ens in potentia, seu ens possibile dicit ens per propria prædicata essentialia non repugnans existere, seu capax existendi: ergo ens in actu dicit ens actu existens absque aliquo intrinseco superaddito propriis prædicatis, quæ concipiuntur capacia existendi, siquidem ipsa capacia per se ipsa fuerant præconcepta terminandi formaliter per se ipsa actionem, ex vi cuius producerentur, quod est formaliter per se ipsa existere: ergo ens possibile, seu essentia possibilis non distinguitur ab existente possibili, seu existentia possibili, & ens in actu non distinguitur ab existentia in actu. Ens possibile voco, quod abstrahit à purè possibili, & existenti, quia ens purè possibile ut purè possibile, connotat negationem entis existentis, quæ contradictoriè seu priuatiue opponitur cum ente simpliciter existenti, & cum illius existentia. Libentius dico prædicata essentialia creaturæ absque vilo intrinseco realiter, aut per rationem superaddito existere, quando de facto existunt dependenter à causa prima, quam entitatem creatam existere per suam essentiam, quia hic loquendi modus æquiuocationem parere potest, quæ cauenda semper est, sæpe enim, existere per

Francisc. de Ouedo, Philosoph. Tom. 1. 1.

essentiam sonat, existere indefectibiliter omnino antecederet necessariò, & independenter ab omni alio, quod proprium est Dei, & nulli potest creaturæ competere, licet quando de facto existit, existat formaliter per proprium suum constitutum, quod non distinguitur à sua essentia, quia quidquid est in creatura actuali quantumvis sit illius constitutum, & propria essentia, per se ipsum terminat actionem, quæ producit, quod est per se ipsum existere, quia actu existere, seu simpliciter esse, & existere creaturæ formaliter dicit esse terminum actionis, ex vi cuius producit.

5 SECUNDA CONCLUSIO. Essentia actualis, & ipsa formalis existentia non distinguitur formaliter, & ex parte obiecti ab essentia possibili abstrahente à purè possibili, & existenti. Sit ratio: Si inter existentiam actu exercitam, & essentiam ut possibilem distinguerentur formalitates, eodem modo essentia distinguenda inter existentiam, ut actu exercitam, & eandem ut possibilem præcisue, seu inter existentiam actu exercitam, & essentiam eiusdem, ut possibilem præcisue, & sic in infinitum procederetur. Secundo efficacius: Nulla formalitas est actu existens, quæ non sit possibilis, & præcesserit in illo priori potentia Logica ad existendum: ergo nulla formalitas est actu existens, quæ non includatur in eadem entitate ut possibili, seu nulla formalitas est in ente actu existente, quæ formaliter per se ipsam non sit possibilis. Rursus nulla formalitas concipitur in ente possibili, quæ non concipiatur existens, quando illud ens concipitur existens: ergo neque ens possibile dicit aliquam formalitatem, quam non dicat existens, neque vllam dicit existens, quæ in eodem ut possibili non cognoscatur: ergo ens ut existens, & ut possibile præcisue non distinguuntur per formalitatem aliquam, quæ cognoscatur in vno, & non in altero.

6 Confirmatur: quando Deus cognoscit creaturam possibilem indifferentem ut producatur, vel non producatur, vel cognoscit omnes formalitates, quæ postea sunt in ipsa iam existenti, & producta, vel non: Si cognoscit omnes formalitates, infertur creaturam possibilem, seu in statu possibilitatis constitutam includere ex parte obiecti omnes formalitates, quas eadem dicit existens: ergo creatura existens nullam addit formalitatem supra illam, ut possibilem. Si dicas in creatura possibili non cognosci à Deo omnes formalitates, quæ sunt in eadem creatura iam existenti, sequitur formalitatem illam non cognitam in creatura possibili repertam in creatura existenti, fuisse à Deo productam, quin cognitio illius formalitatis productionem eiusdem præcesserit. Dicendum ergo est Deum cognouisse in creatura possibili formalitates omnes, quas in existenti cognouit, quod ex libertate, quæ Deus quacumque creaturam secundum omnia, quæ dicit intrinsece producit, manifestè infertur.

7 Obiic. Existentia concipitur tanquam accedens superueniens essentia illi, quæ præcendebat ab actuali, & possibili: ergo ab illa distinguitur ex parte obiecti. Nego consequentiam, quia sæpe plura, quæ tantum ex parte actus distinguuntur concipimus ut passionem illorum, à quibus non distinguuntur ex parte obiecti, ut contingit in vnitatem, quæ est passio respectu entis, & in communi sententia ab illo non distinguitur ex parte obiecti.

8 Obiic. secundo: A parte rei existentia tantum identificatur cum essentia actuali: ergo ex parte obiecti non potest cum alia essentia identificari, nego consequentiam, quia à parte rei non datur essentia præcendens, & ita non potest à parte rei distinguere, neque identificari essentia præcendens, per intellectum tamen datur essentia præcisa ex parte actus ab existentia, & à negatione illius, & ita potest in illo statu, in quo concipitur præcisa dici identificata essentia, quia ex vi illius actus cognoscitur idè formale obiectum, quod per actum terminatum ad essentia actualem cognoscitur.

PUNCTUM IV.

Magis explicatur eadem sententia, & incidens explicatur difficultas de obiecto scientia visionis, & simplicis intelligentia.

1 EX his principiis grauis deciditur quæstio acriter inter Theologos exagitata de distinctione obiecti scientia simplicis intelligentia, & visionis Dei, & de distinctione harum

harum scientiarum, quam in nostris gymnasiis natam fuisse & adultam testatur P. Heric. tract. de scientia Dei disp. 9. c. 2. Ne recens Philosophus Theologicis terminis perturbetur mente teneat scientiam simplicis intelligentiæ in Deo dicere cognitionem terminatam ad obiectum possibile, & scientiam visionis in eodem appellari cognitionem ad obiectum iam existentem terminatam. Ex quo fit idem esse inquirere quomodo differant obiecta scientiæ simplicis intelligentiæ, & scientiæ visionis, ac inquirere, quomodo differant obiectum cognitionis, quæ cognoscitur ens possibile, & obiectum scientiæ, quæ idem ens iam existens cognoscitur, quod tandem est idem, ac querere quomodo differant obiectum possibile, & existens, quia cum Deus cognoscat obiecta ut sunt in se, eâ ratione different obiecta cognitionis terminatæ ad rem possibilem, & cognitionis ad eandem existentem terminatam, quæ res possibilis & existens differunt. Ex quo inferes ex principiis purè Philosophicis decidenda esse quæstionem de distinctione obiectorum scientiæ visionis, & scientiæ simplicis intelligentiæ, eisque omnino eandem cum illa, quam modò tractamus, quomodo videlicet differant res possibilis, & eadē existens.

2. Vulgaris sententia fert per scientiam simplicis intelligentiæ cognosci obiectum secundum suam naturam, & secundum propria prædicata essentialia, & non secundum existentiam. Ratio huius sententiæ est per scientiam simplicis intelligentiæ cognosci obiectum indifferens ad existendum, & non existendum, ex quo videtur inferri non cognosci ut existens, quia obiectum quatenus existens non est indifferens ad existendum, & non existendum. Peccat hæc sententia, quia non explicat quomodo natura, seu prædicata essentialia obiecti terminent cognitionem Dei, & non eandem terminet existentia eiusdem obiecti cum eadem natura realiter identificata, cum obiecti prædicata circa obiecta identificata secundum veriorē sententiam admittenda non sit adhuc in cognitione creata, & in cognitione diuina, de qua agimus nullo modo liceat admitti. Secundò, quia, ut dicebam supra, nulla formalitas potest reperiri in creatura existenti, quam Deus prius natura, quam existeret, non præconcepit ut possibilem: ergo scientia visionis non terminatur ad formalitatem aliquam, ad quam non terminetur scientia simplicis intelligentiæ.

3. Affirmant alij scientiæ visionis, & scientiæ simplicis intelligentiæ cognosci eandem formalitatem, in diuerso tamen statu, quia per scientiam visionis videntur secundum exercitium actuale, secundum quod scientia simplicis intelligentiæ non videntur. Hic dicendi modus impugnationem præ se fert, quia status ille, & illud actuale exercitium, vel distinguitur ab obiecto cognito, ut possibile, & existenti, vel non distinguitur: si distinguitur, iam scientiæ visionis cognoscitur aliquid obiectum existens non præcognitum scientiæ simplicis intelligentiæ: si non distinguitur, necessariò terminabit scientiam simplicis intelligentiæ, quam terminat obiectum cum illo modo identificatum.

4. Respondent alij per scientiam simplicis intelligentiæ cognosci obiecta ut non entia, & per scientiam visionis eadem ut entia cognosci. Contrà: per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscitur obiectum ut ens, & per scientiam visionis cognoscitur ut non ens: ergo non secundum eandem formalitatem utraq; scientiæ obiectum cognoscitur. Secundò cognoscere obiecta ut non entia, vel dicit cognosci negationes obiectorum, vel dicit cognosci obiecta cum connotatione ad negationes. Non prius, quia cognitio negationis distinguitur à cognitione obiecti, seu quia negatio cognita ad habitum cognito distinguitur non posterius, quia cognoscere obiectum cum connotatione ad negationem est cognoscere obiectum, & negationem, illud in recto, & hanc in obliquo, & eadem redit quæstio, quidnam sit obiectum illud in recto cognitum, quod connotat negationem. Vltimò: in illo statu obiectum est indifferens ad negationem, & ad sui existentiam, hoc est, ad existendum, & non existendum: ergo in illo statu non connotat negationem: ergo in illo statu non cognoscitur cū connotatione ad negationem.

5. Noster Heric supra citatus tenet idem obiectum secundum eandem rationem formalem utramque cognitionem simplicis intelligentiæ, & visionis terminare cum diuerso tamen connotato: nam Petrus, v. g. cognitus scientiæ simplicis intelligentiæ connotat suam causam indifferenter ad productionem, & ad negationem productionis. Hæc sententia eandem patitur difficultates, quas contra præcedentem expendimus, quia causa in actu secundo determinatur

per actionem ab illa procedentem, neque determinatio causæ dicit in causa aliquid illi intrinsicum: ergo ad hoc ut intelligatur causa in actu secundo determinata debet intelligi actus secundus, seu actio iam existens, quæ tantum nata, sed indifferens. Dicit ergo noster Heric, quid intelligatur in ipsa actione quando absolute intelligitur existens, & iam determinans in actu secundo virtutē causandi, quod non in eadem actione intelligitur, cum concipitur tantum rem causæ. Confirmatur, & declaratur: causa indeterminata dicit entitatem causæ, & actionem possibilem: ergo tota differentia reperta inter causam determinatam, & non determinatam sumenda est ex differentia, quæ reperitur inter actionem existentem, & actionem possibilem: ergo explicandum est quomodo differant obiectum cognitionis, quæ cognoscitur actio existens, & obiectum cognitionis, quæ cognoscitur actio possibilis, ut explicetur quomodo differant obiectum cognitionis, quæ cognoscitur causa determinata, & obiectum cognitionis, quæ eadem causa indifferens cognoscitur.

Huic difficultati huc vsque satisfactum non fuisse docet Heric supra n. 13. & Alarcon Mineral non tribolare illam explicanti se daturum promittit, fatetur enim se nunquam percipere potuisse quomodo hæc obiecta differant, quòdve discrimen inter obiectum possibile, & idem iam existens reperitur.

Noto pro solutione huius difficultatis existentiam formalissimam rei, & eandem existentem cum eisdē circumstantiis, quas hic & nunc habet, dum existit, posse cognosci per iudicium, quo dicit intellectus, hæc existentia, seu hoc obiectum existens de facto datur à parte rei, cum his omnibus circumstantiis, eandemque existentiam, seu idem obiectum existens posse cognosci cognitione, quæ dicit intellectus, hoc obiectum, quod apparet existens cum omnibus his circumstantiis non est illatum contradictionis, quod iudicium æquiualeat huic: si hoc obiectum de facto existeret cum omnibus circumstantiis, quibus obicitur, existeret absque vlla contradictione, est etiam æquiualeat iudicio, quo dicit intellectus, hoc obiectum potest produci ab omnipotentia absque vlla contradictione. Per hæc tria iudicia, quæ æquiualeant esse dicimus, etiam si obiectum cognoscatur ut existens, & ratio formalissima existentie, non affirmatur illud obiectum existens dari de facto à parte rei, sicuti iudicatur per duo illa priora. Dari hæc iudicia respectu cuiuslibet obiecti possibilis probatione non indiget, est enim per se notum, ut quilibet rem attentè contemplanis deprehendat.

Insuper noto, quod certissimum est videlicet Deum cognoscere omnia obiecta cognoscibilia omni modo, quo possunt cognosci absque vlla cognoscentis imperfectione. Ex quo infero, Deum modò cognoscere Ioannem existentem, & Petrum non existentem actu quodam, quo dicit de Ioanne, qui de facto existit: si Ioannes existeret, existeret absque vlla contradictione, quod est idem ac dicere, si velim Ioannem producere, Ioannes existeret absque vlla contradictione, est idem ac dicere Ioannes est obiectum meæ omnipotentie; eadem ratione de Petro, qui non existit, idem enunciat, de utroque enim æquè verum est dicere: si existat, existeret absque vlla contradictione, &c. Ex vi horum actuum certum est non iudicare Deum de facto existeret Ioannem, qui de facto existit, neque non existeret Petrum, qui de facto non existit, quia actus illi sunt de obiecto conditionato, quod nihil ponit in esse. Deinde cognitio, quæ Deus dicit Ioannes existit, & cognitio, quæ dicit Petrus non existit, supponunt decreta libera Dei, quibus decreuit Ioannem existeret, & Petrum non existeret: cognitio verò, quæ dicit: si Ioannes existeret, existeret absque vlla contradictione, nullum connotat decretum liberum Dei absolute existens: ergo ex vi cognitionis, quæ dicit Deus: si Ioannes existat, existeret absque vlla contradictione, non dicit absolute Ioannem existeret, etiam si cognitio illa ad existentiam terminetur.

Ex his infero scientiam visionis, & simplicis intelligentiæ non distingui ex parte obiecti, ut probant rationes supra factæ, distingui tamen ex modo, quo idem obiectum formalissimum cognoscitur, quia per scientiam visionis cognoscitur obiectum existens actu quodam, quo dicitur hoc obiectum datur à parte rei, & simpliciter est existens, scientiæ verò simplicis intelligentiæ cognoscitur actu, quo tantum

tū dicitur hoc obiectum existens ex se non est illatum contradictionis, seu obiectum existet abque vlla contradictione, si existat, quem actum, & alios illi æquivalentes, seu eundem alio modo significatum suprà explicui. In hoc ergo actu affirmo consistere scientiam simplicis intelligentiæ, qui dicit iudicium quoddam, quod Deus fert de omni obiecto possibili, & quod necessum est præcedere omne decretum producendi quamcumque creaturam, vt Deus cognoscat creaturam, quam vult producere, & ita liberè illam producat, vt antequam dicat, volo producere hunc effectum illum discernat ab aliis, quæ contradictionem inuoluunt, ne frustra, & improuidè decernat aliquod obiectum in se repugnans, & illius decretum ex repugnantia obiecti irritum fiat, quod contingere manifestam inuoluit implicationem.

10 Diximus non distingui obiectum primarium scientiæ visionis, & scientiæ simplicis intelligentiæ, quia si quis contendat iudicium hoc, si Petrus existat existet abque vlla contradictione respicere tanquam obiectum primarium Petrum existentem, & tanquam obiectum secundarium negationem contradictionis, quam Petrus non inferret, quam contradictionis negationem, neque vt obiectum secundarium respicit iudicium, quo absolutè dicitur Petrus existit, non multum de hac re contendendum est, quam non sine fundamento dici existimo.

11 Obiicies: apprehensio visionis, & apprehensio simplicis intelligentiæ distinguuntur: ergo scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ distinguuntur independentè à modo, quo Deus iudicat de obiecto cognito per vtramque scientiam. Resp. in Deo non dari simplices apprehensiones, sed intuitiva iudicia, quibus omnia cognoscit eo modo, quo sunt, & omni modo, quo sunt cognoscibilia.

12 Obiicies secundò: multa sunt possibilia cognita scientia simplicis intelligentiæ, quæ nunquam existunt: ergo non potest Deus cognoscere horum existentias: ergo scientia simplicis intelligentiæ non terminatur ad existentiam horum possibilibum. Confirmatur: scientia Dei terminatur ad obiectum quod est: sed non est existentia horum possibilibum ergo scientia Dei non terminatur ad illorum existentiam, sed tantum ad possibilitatem. Concesso primo antecedenti distinguo primum consequens: scientia Dei non potest terminari ad existentiam possibilibum, quæ non erunt, actu, quo dicat hæc existentia est, aut erit in rerum natura, concedo consequentiam: actu, quo dicat esse sine contradictione, si de facto esset, seu hæc existentia non est illatua contradictionis, nego consequentiam. Ad confirmationē respondeo Deum tantum cognoscere existentias eorum, quæ sunt actu, quo dicat absolutè existere cognoscere tamen existentias possibilibum, quæ non sunt, aut erunt, actu, quo dicit, hæc existentia non est illatua contradictionis, seu hæc existentia daretur in rerum natura abque vlla distinctione, si ego vellem illam producere, &c.

13 Obiicies tertio: Diuersus modus tendendi prouenit ex diuersitate obiecti: ergo si obiectum non est diuersum, modus tendendi non poterit esse diuersus. Distinguo antecedens: diuersus modus adequatus tendendi in obiectū prouenit ex diuersitate obiecti, transeat antecedens: diuersus modus inadæquatus tendendi, nego antecedens, quia idem obiectum est cognoscibile per varios actus quibus veritates diuersæ de illo enuntiarī possunt, & ita circa idem obiectum potest dari actus, quo Deus iudicat existere tale obiectum, qui actus erit scientia visionis, & inadæquatus modus tendendi in tale obiectum, quia potest Deus in illud tendere actu, quo non dicat existere, sed quod existeret.

41 Obiicies quarto: Actus quo Deus cognoscit existentiam Petri esse obiectum omnipotentis, non solum fertur in existentiam Petri, quæ esset, seu in Petri possibilitatem, sed etiam in ipsam omnipotentiam absolutè existentem. Resp. illum actum in recto respicere existentiam Petri, quæ in omnipotentia continetur, & in obliquo ipsam omnipotentiam, quod inferendum est ex eo, quod non possit cognoscere existentiam Petri in omnipotentia, quin eodem actu tangatur omnipotentia, de quo non disputo, ex quo ad summum poterit inferri actum illum non esse simplicis intelligentiæ, quatenus fertur in omnipotentiam, quod libenter admittam, non tamen licet inferri non esse simplicis intelligentiæ respectu existentie Petri, quia idem actus attingens duplex obiectum potest dici scientia visionis respectu vnius, & scientia simplicis intelligentiæ respectu alterius.

Pura quæ de existentia disputantur iuxta nostra principia vix quæstioni materiam præbent: breuiter singula percurram.

Primò inquiri solet quid perfectius sit an essentia, an existentia. In nostra sententia comparatio hæc fieri nequit, cum idem sit essentia, & existentia, & idem se ipso neque perfectius, neque imperfectius est. In Thomistarum sententia prætendit non nemo maiorem perfectionem existentie tribuere, quam essentia, quia hæc est potentia, illa est actus. Sto pro essentia, cui maior perfectio necessariò danda est, quia est principium omnium operationum, radix passionum, & proprietatum; quod si essentia non existenti nulla debeatur operatio, nullaque existens proprietates, tantum probat existentiam esse conditionem, sicuti approximatio ad agendum in passum, quod non arguit maiorem existentie perfectionem, quia operatio non debetur nisi potentia applicata, & nihilominus metimur per operationes perfectionem virtutis, & non applicationis, operatio enim substantialis, seu ad substantiam terminata arguit principium productuum intrinsecè substantiale, & non arguit applicationem substantialem, sed accidentalem, quia omnis approximatio rerum creaturarum dicit ipsarum præsentias, quæ accidentales sunt. Ratio pro opposita sententia adducta nullius est momenti, sunt enim plures actus imperfectiores potentia, quam actuant: intellectio accidentalis est actus animi rationalis, quo longè imperfectior est, & intra idem substantie genus substantia est actus naturæ Angelicæ, & hæc multum illius perfectione excedit.

Docuit aliquando Bañez apud Hurtad. disp. 6. sect. 5. §. 8. existentiam neque esse substantiam, neque accedens, quod omnes nec dempro Bañez, qui postea sententiam hanc retractauit meritò impugnant. Neq. solum grauius peccat in Philosophia modus iste, dicendi sed etià in Theologia non sine scrupulo potest procedere, ex illo enim inferitur contra Concilium Tridentinum in Eucharistia aliquid manere præter accidentia panis, quia manebat existentia panis, quæ in sententia Bañez, existeret accidentium existentia. Quam opinionem reprehendit P. Soar. 3. part. t. 3. disp. 49. sect. 4. §. sed quæret. Impugnatur modus iste dicendi ex communi diuisione entis in substantiam, & accedens. Secundò quia omne ens vel est intentū propter se vel propter aliud. Si propter se, est substantia. Si propter aliud, est accedens: ergo omne ens vel est substantia vel accedens. Sic arguo iuxta differentiam substantiæ, & accidentis, quam assigno, & propugno Contr. 6. punct. 1. Alij iuxta diuersa principia haud inefficacius arguunt. Sic enim Ariaga & alij plures. Omne ens vel est de primo conceptu rei, vel non. Si est de primo conceptu rei est substantia, si non est de primo conceptu rei, est accedens: ergo omne ens, vel est substantia, vel accedens. Supponit hic modus arguendi essentiam substantiæ dicere esse de primo conceptu rei, & essentiam accidentis importare esse extra primum conceptum rei, quia differentia admittit inter substantiam, & accedens rectè procedit argumentum.

Dicendum est n. opinione, quæ existentias superadditas admittit, existentiam substantiæ esse substantiam, & existentiam accidentis esse accedens. Posterior pars per se patet, essentia enim accidentis non debet potest existentia, quæ sit substantia, huic enim accidentia debentur, & nūquam accidentibus imperfectioribus perfectior substantia debetur tanquam illorum proprietates, seu affectio, sed tanquam causa, à qua accidentia dependent, & in quam natura sua ordinantur.

In sententia non distinguente existentiam ab essentia, vtramque ab eisdem principiis procedere necessum est. Communis est sententia inter Thomistas distinguentes existentiam ab essentia vtramque per eandem actionē procedere, quod defendi poterit si dicatur existentiam non dependere ab essentia tanquam causa materiali, si autem existentia dependeat ab essentia tanquam à causa materiali non poterunt per eandem actionem produci, quia implicat per eandem actionē produci id, quod ab aliquo dependet ex vi actionis, & aliud à quo illud dependet, quia omnia, quæ ex vi actionis produciuntur, necessariò ex vi actionis dependent ab omni alio, à quo dependet actio,

& non ab alio ex vi eiusdem, & ita non possunt produci ex vi eiusdem actionis existentia dependens ab essentia, & essentia non dependens a se ipsa. Secundò productio rei dependentis ab alio supponit productionem alius, à quo dependet proprius terminus: ergo productio existentie dependentis ab essentia supponit productum essentiam. Sentio non posse in hac sententia consequenter philosophari, quin plura deuorentur absurda, infertur enim ex eo quod essentia distinguatur ab existentia essentiam, & existentiam per diuersas actiones, & à diuersis causis posse produci, & necessariò per diuersas actiones, & ex diuersa causa materiali necessariò esse producendas, si existentia dependet ab essentia tanquam à proprio subiecto. Infertur etiam ex vi actionis terminatæ ad essentiam hanc fieri ens in actu, & constitui extra causas, quod præstat actio productiua cuiusvis rei, & non fieri ens actu, neque constitui extra causas, ex vi eiusdem actionis, sed ex vi actionis distincte terminatæ ad existentiam, quæ formaliter constituit essentiam in actu, & extra causas constitutam. Infertur etiam posse produci essentiam non producta existentia, quod contradictionem inuoluit in nostris principiis, quia essentia & existentia non distinguuntur, & in Thomistarum sententia, in qua ex vi actionis terminatæ ad rei existentiam, essentia eiusdem constituitur formaliter producta. Secundò, quia eo ipso quod essentia intelligatur producta intelligitur posita extra causas, & intelligitur existens ac proinde implicat rem intelligi productam, & non existèrem, & consequenter rem produci sine existentia, & ex vi cuius formaliter sit existens. Propter hæc non audeo definire quomodo in sententia distinguente essentiam ab existentia consequenter philosophandum sit de causis, & causalitatibus, ex vi quarum producuntur essentia, & existentia, quò enim consequentiùs ad hæc principia procedatur, maiora absurda in hac materia deuoranda sunt, & plura contradictoria inferenda.

5 Inquiruntur à nonnullis an rei possibili, & existenti detur communis ratio, à qua questione breuiter me expedit. Res purè possibilis connotat negationem rei existentis, cui nihil potest dari commune cum existentia rei, vel cum ipsa re existente, quia habitus, & negatio in nullo conueniunt; ens possibile præcisè sumptum, & ens existens formaliter ex parte obiecti dicunt eundem omnino conceptum obiectiuum, ut probauit Punct. 2. nihilominus non possunt conuenire in aliqua ratione superiori, in qua abstrahatur à differentia, quam includit ex modo concipiendi, quia si ens apprehendatur existens, apprehensio illa non præcindit ab ente existente, à quo volumus præcindere rationem aliquam communem cum ente, quod ex parte actus non apprehenditur existens, sed ex vi apprehensionis præcinditur ab apprehensione existentie, & negationis existentie. Si verò apprehendatur ens possibile præcisè, hæc apprehensio adæquatè dicit vnā rationem, à qua volumus extrahere conceptum communem cum alia, videlicet ens possibile præcisè: ergo non dicit rationem aliquam superiorem enti possibili præcisè, in qua conueniat cum ente existenti, sed ipsam formalissimam rationem entis possibilis præcisè: ergo implicat dari conceptum communem ex parte actus enti possibili præcisè, & eidem enti formaliter existenti, etiam si ex parte obiecti ens possibile præcisè, & ens existens formaliter non distinguantur.

6 Disputat Noster Albertin. de Prædic. subst. disp. 2. q. 2. an detur compositio inter essentiam & existentiam? negatiuè respondent plures, etiam si distinctionem admittant inter essentiam, & existentiam. Consequentius videtur procedere Albertin. qui compositionem hanc à parte rei dari concedit non inefficaci ratione: totum compositum formaliter nihil aliud dicit, quàm extrema realiter distincta per se ipsa, vel per superadditum aliquem modum unitatis: sed totum existens dicit essentiam, & existentiam distinctas inter se unitas: ergo est formaliter compositum: ergo à parte rei ens existens importat realè, & physicam compositionem. Mea quidem sententia rem concludit discursus, sed non efficacius contradictoria pars euincitur. Essentia ut distincta realiter ab existentia non est ens actu: ergo, ut distincta ab existentia, non potest terminare vnionem, quia non potest terminari ad rem præcisè possibilem, sed debet supponere extremum, quod sit actu: ergo essentia, ut distincta ab existentia, non potest cum ipsa existentia totum aliquod componere, neque aliquam compositionem inire, neque potest dici essentiam terminare

vnionem ad existentiam, ut affectam existentia, quia vnio physica inter extrema quodlibet illorum respicit, ut adæquatè ab altero distinctum. Secundò quia in illo priori, in quo essentia concipitur proximè potens terminare vnionem ad existentiam non potest concipi ut affecta existentia, quia essentia ex vi illius vnionis existentia efficienda est. Hæc obiecta contradictoria, quæ legitime inferuntur procedunt ex repugnante principio, quo supponitur essentiam ab existentia distingui.

De existentia, siue distincta realiter ab essentia, siue tantum per rationem, & ex parte actus solet disputari, an formaliter sumpta dicat gradus metaphysicè distinctos, vel an dicat vniam simplicissimam formalitatem eadem omnino efficiant omnes gradus metaphysicos essentiae? Negat Noster Albertin. supra quæst. 4. cum Ferr. ex communi Thomistarum sententia, existentiam habere aliquam compositionem metaphysicam. Compositionem hanc admittunt P. Soar & Egid. supra. Duplex in hac re difficultas occurrit. Prima, an existentia diuisibilis sit in gradus metaphysicè distinctos. Secunda, an gradus metaphysicè distincti ex suppositione, quod reperiuntur in existentia diuisibiliter efficiant gradus essentiae, ita ut gradus genericus existentiae gradui generico, & gradus specificus gradui specifico essentiae correspondeant, & sic de aliis, vel an omnes gradus metaphysici existentiae simul sumpti indiuisibiliter efficiant quemlibet gradum metaphysicum essentiae, ita ut gradus genericus essentiae non intelligatur existens tantum per gradum genericum, sed per gradum genericum, specificum, & indiuidualem existentiae.

Sentio existentiam diuisibilem esse in gradus distinctos correspondentes diuersis gradibus essentiae. Continet conclusio definitionem vtriusque difficultatis propositæ, quam breuiter probo. Quando concipio animal à parte rei ut ens actuale distinctum à rationali, quod etiam est ens actuale, concipio eandem distinctionem inter actualitates animales, & rationales, ac inter animal, & rationale: ergo sicut diuido per rationem hominem in animal, & rationale, sic diuido actualitatem hominis in actualitatem animales, & rationales: ergo sicut animal præcinditur à rationali, ita præcinditur actualitas animalis ab actualitate rationalis: ergo sicut distinguuntur animal, & rationale, ita ut non inuicem includantur, ita distinguuntur actualitates, quin vna includatur in alia, neque actualitas animalis aliquid dicat actualitatis rationalis, aut è contra. Confirmatur: ens non præcinditur ex parte obiecti à ratione existendi: ergo è ratione, qua apprehenditur ens, apprehenditur saltem ex parte obiecti existentia, quæ ab illo ex parte obiecti formaliter non distinguitur: ergo poterit gradus ille postea ex parte actus apprehendi existens per existentiam specialem specialiter ex parte actus ab illo gradu dimanantem.

Obiiciunt Thomistæ: existentia est vltima actualitas: ergo non est diuisibilis in gradus diuersos, quos si haberet non esset vltima actualitas. Respondeo existentiam esse vltimam respectu subiecti, quod afficit, cum quo rectè componitur dari gradum existentiae, qui licet sit vltima actualitas respectu subiecti, cui correspondet, non sit vltima actualitas respectu speciei, & indiuidui existentiae quam componit.

Obiicit secundò Albert. Existentia nihil aliud est, quàm ratio constituendi rem actu extra causas. Sed hæc ratio consistit in indiuisibili: ergo existentia consistit in indiuisibili: ergo non est diuisibilis in gradus distinctos. Respondeo concedendo maiorem, & distinguendo minorem: Ratio constituendi rem indiuisibilem actu extra causas est indiuisibilis, concedo minorem: ratio constituendi rem diuisibilem extra causas est indiuisibilis, subdistinguo: intensiue, concedo, quia eademmet formalitas non potest magis extra causas constitui; extensiue nego, quia gradus distincti formaliter habent rationes formaliter distinctas inter se, per quas extra causas constituuntur, in quas est diuisibilis existentia adæquata, seu ratio constituendi extra causas indiuiduum adæquatum inuoluens rationes superiores, & inferiores.

Disputant hic nonnulli quomodo existentia requiratur ad operationes, an ut virtus causatiua, an tantum ut conditio: de quo dixi Controu. 7. Physic. punct. 4.